

АНОТАЦІЯ

Новоселецька І.Е. Розвиток художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя засобами мистецтва. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 012 Дошкільна освіта. – Київський університет імені Бориса Грінченка, Київ, 2021.

Творчість - обов'язкова умова всебічного розвитку людини, що робить життя емоційно насиченим і яскравим. У дитини творча діяльність пробуджує фантазію, вчить мріяти, створювати щось нове і незвичне. Малювання, створення нескладних виробів, складання віршів, історій чи казок, відтворення мелодії – всі ці види діяльності розвивають мислення, естетичний смак та уяву. Основою дитячої творчості є задатки дитини, які розвиваються в здібності під впливом певних умов. Оскільки кожна дитина є творчою, важливе місце під час організації її діяльності займає педагогічний супровід, де завданням педагога є своєчасне виявлення задатків кожної дитини. Наразі актуалізуються питання вдосконалення системи освіти, дитиноцентрованість, безперервність і наступність якої має сприяти загальному розвитку творчої особистості. Без залучення дітей до пізнання мистецтва важко здійснити творчий розвиток особистості. Водночас у дошкільній освіті до 2021 року (до появи нового стандарту дошкільної освіти – БКДО) класичне мистецтво не розглядалось як активний засіб розвитку дитини. Пасивне сприйняття дітьми творів мистецтва, відсутність розвитку емоційно-ціннісного ставлення до різних видів мистецтва не сприяло розвитку творчого потенціалу дітей та, відповідно, розвитку їх творчих здібностей в цілому.

Об'єктом дисертаційного дослідження є художньо-творчий розвиток дітей дошкільного віку. **Предмет** дослідження – методика розвитку художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя в початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах. **Мета** дослідження полягає у розробці та експериментальній перевірці методики розвитку художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя засобами мистецтва.

У науковій роботі розкрито сутність та зміст базових понять дослідження; проаналізовано літературу з досліджуваної проблеми; охарактеризовано розвиток художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя як психолого-педагогічну проблему сучасності; охарактеризовано мистецтво як один з чинників розвитку художньо-творчих здібностей; описано та обґрунтовано особливості сприйняття різних видів мистецтва дітьми п'ятого року життя; охарактеризовано вплив різних видів мистецтва на розвиток особистості в дошкільний період дитинства та пробудження художньо-творчих здібностей; продемонстровано перебіг та результати експериментальної роботи з дітьми п'ятого року життя.

Актуальним сьогодні є питання набуття особистістю мистецької компетентності з раннього віку як умови відкриття горизонтів творчості. Картини, вистави, музичні твори, вірші, хореографічні постанови – всі твори мистецтва справляють на дитину яскраве враження, що активізує психічні процеси: відчуття, сприймання, пам'ять, уяву, мислення.

Наукова новизна та теоретичне значення результатів дослідження полягає у тому, що вперше теоретично обґрунтовано вплив мистецтва на загальний художньо-творчий розвиток дітей п'ятого року життя; уточнено поняття «художньо-творчі здібності» стосовно дітей дошкільного віку; розроблено критерії та показники розвитку художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах; визначено особливості сприйняття дітьми музичного та образотворчого мистецтва та розкрито специфіку їх використання у роботі з дітьми п'ятого року життя; обґрунтовано методику інтегрованого підходу до художньо-творчого розвитку дітей дошкільного віку. Обґрунтовано роль дорослого у процесі залучення дітей до сприйняття творів світового мистецтва; показано як сприймання дітьми п'ятого року життя мистецтва впливає на розвиток їх емоційної сфери, що сприяє гармонізації стосунків з оточуючими і підвищенню якості освіти.

Здійснивши аналіз літератури та охарактеризувавши два поняття: творчі здібності та художні здібності, виділено їх взаємозв'язок та зроблено висновок, що під художньо-творчими здібностями розуміється сукупність певних психофізичних

властивостей людини, які у своїй функціональній єдності забезпечують здатність до певної творчої діяльності (образотворчої, літературної, музичної тощо) засобами створення художніх образів.

Виділені структура, критерії та показники розвитку художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя: емоційно-ціннісний критерій – показниками якого є яскравість емоційної реакції на художній твір, наявність асоціативного ряду під час перегляду художнього твору, адекватність та емпатійність сприймання твору мистецтва; когнітивно-комунікативний критерій – наявність пізнавальних інтересів, володіння системою знань відповідних до вікових можливостей дитини, прагнення і вміння поділитись інформацією; адаптивно-творчий критерій – наявність творчого (нестандартного) мислення, творчі прояви набутих знань у різних видах діяльності, прагнення до самовираження у творчій діяльності.

У роботі розглянуто особливості сприйняття творів мистецтва дітьми п'ятого року життя, від яких залежить прояв та розвиток їх художньо-творчих здібностей. Вказано, що розуміння мистецтва дитиною проявляється у виникненні почуття насолоди, яку вона відчуває, сприймаючи прекрасне навколишньої дійсності через твори мистецтва. Процес сприймання дитиною творів мистецтва індивідуальний, як і результат його впливу на дошкільника. Апелюючи до думки дослідників, у роботі зазначено, що складне мистецтво доступне дитячому сприйманню, та призводить до активізації пізнавальної діяльності. На основі узагальнення результатів теоретичного дослідження виділено три особливості сприйняття мистецтва дітьми: емоційність сприйняття творів мистецтва; здатність до наслідування художньої діяльності дорослого; залежність глибини розуміння краси мистецтва від педагогічного супроводу. У дисертації наголошено, що реалії сучасного соціуму потребують використання класичних, складних творів мистецтва в роботі з дітьми задля розвитку творчої особистості.

У роботі зазначено, що ефективним засобом всебічного гармонійного розвитку дошкільників є залучення їх до художньо-творчої діяльності: спостереження за художнім об'єктом, прослуховування творів мистецтва, художньо-творчої імпровізації за твором мистецтва, малювання за твором музичного

мистецтва, творчі ігри та ін. Безпосереднє спілкування дитини з мистецтвом є дієвим інструментом розвитку її художньо-творчих здібностей.

Виділені критерії та їх показники забезпечили проведення педагогічної діагностики, яка дозволила в ході констатувального експерименту з'ясувати стан розвитку художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя. Результати педагогічної діагностики засвідчили переважання середнього та низького рівнів розвитку художньо-творчих здібностей дітей. Через відсутність розвинених когнітивно-комунікативних умінь дошкільники не брали активної участі в обговоренні змісту творів мистецтва, їх знання характеризувались безсистемністю та поверхневістю, а творча діяльність мала наслідувальний характер. Частка дітей, які б демонстрували яскраву емоційну реакцію на твори мистецтва, систему елементарних знань, прагнення до самостійної художньо-творчої діяльності, була незначною.

Аналіз теоретичних джерел та результати констатувального етапу дослідження дозволили розробити методику розвитку художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя, застосування якої можливе як у початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах, так і у закладах дошкільної освіти. Формувальний етап дослідження проводився на базі Київської дитячої Академії мистецтв імені М. І. Чембержі, апробація методики здійснювалась у ПП «Країна дитинства» в м. Києві, ЗДО «Ізумруд» в м. Кам'янка Черкаської області, та у Дитячій художній школі відділу культури Мелітопольської міської ради Запорізької області.

У науковій роботі зазначено, що експериментальна методика полягає у послідовному використанні творів мистецтва в освітньому процесі з дотриманням загальнодидактичних принципів (зв'язок з навколишньою дійсністю, послідовність навчання, індивідуальний підхід) та принципів художньо-творчого розвитку (мистецька інтеграція, естетичне збагачення, розвиток творчого потенціалу дитини) і включає у себе авторські прийоми розвитку художньо-творчих здібностей, які розроблені у відповідності до вікових особливостей дітей п'ятого року життя. Це такі прийоми як: тігун-звернення, рольове включення, полікінестетичне

сприйняття інформації, емоційне віддзеркалення об'єкту/предмету, резонансне стимулювання. Розроблені прийоми дозволили: зробити доступним сприйняття «високого» мистецтва дітьми п'ятого року життя; збагатити їх емоційний відгук на твори мистецтва; сформувані вміння адекватно оцінювати побачене та почуте; розширити систему знань дітей та покращити їх когнітивно-комунікативні навички; мотивувати перехід дітей п'ятого року життя від відтворювальної до самостійної художньо-творчої діяльності.

В освітньому процесі були використані такі твори мистецтва як:

- Джузеппе Арчимбольдо «Осінь» (1573), Ян Давіде де Хем «Натюрморт з фруктами та омаром» (1643), Жан-Жак Башельє «Ангорська кішка» (1761), Арман Гійомен «Стоги сіна» (1890-1895), Клод Моне «Жеверні навесні» (1899 – 1900), Франц Марк «Синій кінь» (1911), Костянтин Горбатов «Рання весна. Місто на річці» (1916), Пауль Клеє «Замок та сонце» (1928), Іван Марчук «Пейзажі зі снопами» (1960), Марсія Болдуїн «Сніговий зайчик» (2005), Ніно Чакветадзе «З бабусею» (2014), роботи Віри Кавури «Морський захід» (2019), «Шторм. Хвилі» (2019), «Відображення» (2019), «Хвилі у променях заходу» (2019).

- Юкі Мурата «Осінній вальс», Джеймс Ньютон Говард «Переговори з Гнарлаком», Александр Деспла «Дитячі герої», Олександр Бородин «Нюктурн», Петро Чайковський «Пролісок», Ігор Шамо «Веснянка», балет Аарона Копланда «Аппалачська весна», Антоніо Вівальді «Пори року» (Осінь), Клод Дебюссі «Сніг танцює», «Місячне світло», «Класичний звуковий пейзаж для фільму, вип. 34», Джо Хісаісі «Принцеса Мононоке», Микола Лисенко «Соната Фа мінор, II частина», Кароль Шимановський «Мазурка No. 9 in Cі мажор, Op. 7, No. 5».

Для закріплення вражень дітей і з метою розвитку їх художньо-творчих здібностей дошкільникам пропонувались такі види діяльності: дидактичні та творчі ігри («Творча майстерня», «А ти знаєш?», «Ланцюжок характеристик», «Створимо разом», «Актор»); дидактичні вправи («Чарівник», «Митець», «Я відчув»); вільне малювання, малювання за твором музичного мистецтва; прослуховування творів музичного мистецтва.

Відтак, у дисертації зазначено, що після проведення формувального етапу дослідження показники розвитку художньо-творчих здібностей зросли. Переважати стали групи дітей, показники яких мали високий та середній рівень розвитку художньо-творчих здібностей. Так, високий рівень розвитку художньо-творчих здібностей складає 33,4% з образотворчого мистецтва (на противагу 14,8% діагностики констатувального етапу) та 66,8% з музичного мистецтва (47,2% відповідно). Середній рівень по відношенню до констатувального етапу залишився стабільним. Це пояснюється зростанням показників високого рівня та значним зменшення показників низького рівня (3,7% у відповідності до 21,3% з образотворчого мистецтва та 3,7% до 22,3% з музичного мистецтва). Результати контрольного зрізу показали, що: дітям у більшості випадків притаманна яскрава емоційна реакція на твори мистецтва; вони активно та з інтересом включаються в творчий процес; їх знання логічно побудовані та мають системний характер; діти, у переважній більшості, здатні до втілення власних ідей у будь-якій діяльності. Це доводить, що розроблена та впроваджена методика розвитку художньо-творчих здібностей працює, та може бути застосована в освітній діяльності закладів дошкільної освіти та початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладах.

Ключові слова: мистецтво, творчість, здібності, художньо-творчі здібності, творча діяльність, діти п'ятого року життя, початкові спеціалізовані мистецькі навчальні заклади.

Публікації, що підтверджують основні наукові результати дисертації.

Публікація в періодичному науковому виданні іншої держави, яка входять до Організації економічного співробітництва та розвитку та/або Європейського Союзу:

- Новоселецька І. Е. (2020). Діти XXI століття: розвиток засобами музики. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VIII (88), Issue: 220, 2020 Feb. p. 35-37. p-ISSN 2308-5258, e-ISSN 2308-1996. URL: www.seanewdim.com <https://doi.org/10.31174/SEND-PP2020-220VI>

Публікації у виданнях, включених до переліку

наукових фахових видань України з присвоєнням категорії “Б”:

- Новоселецька І. Е. (2018). Інформаційне забезпечення мистецької освіти дітей дошкільного віку. *Освітній простір України*. Наук. журн. Прикарпат. нац. ун-т ім. В. Стефаника. Івано-Франківськ. 2018. Вип. 13. с. 179-186. ISSN 2409-9244. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2018_13_28
- Новоселецька І. Е. (2017). Актуальність розвитку художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя в початкових мистецьких навчальних закладах. *Педагогічна теорія і практика: зб. наук. пр.* Київ. КиМУ. Вип. 1(6). с. 392-407. ISSN 2219-438X. URL: [http://asp.kymu.edu.ua/v/01\(6\)/19.pdf](http://asp.kymu.edu.ua/v/01(6)/19.pdf)

Публікації, у яких додатково відображені результати дослідження:

- Беленька Г. В., Новоселецька І. Е. (2020). Розвиток художньо-творчих здібностей дітей 5-го року життя: критерії та показники. *Vzdelávanie a spoločnosť V*. Prešovská univerzita v Prešove. Slovakia. С. 20-23. ISBN 978-80-555-2438-2. URL: <http://www.pulib.sk/web/kniznica/elpub/dokument/Bernatova14>
- Новоселецька І. Е. (2019). Роль особистості педагога у процесі мистецької освіти дітей дошкільного віку. *Scientific achievements of modern society. Abstracts of the 3rd International scientific and practical conference*. Cognum Publishing House. Liverpool, United Kingdom. 6-8 November. Pp. 21-27. URL: <http://sci-conf.com.ua>.
- Новоселецька І. Е. (2018). Дошкільна освіта: від традицій до інновацій. *Матеріали IV Всеукр. наук.-практ. конф. для студентів, магістрантів та молодих науковців (08-09 листопада 2018 р.)*. Суми : ФОП Цьома С. П. С. 376.
- Новоселецька І. Е. (2017). Вплив мистецтва на розвиток художньо-творчих здібностей дітей п'ятого року життя в початкових мистецьких навчальних закладах. *Київський університет імені Б. Грінченка, Молодий вчений* 3.2 (43.2), березень, Київ, С. 98-101.
- Новоселецька І. Е. (2017). Розвиток художньо-творчих здібностей дітей дошкільного віку в реаліях євроінтеграційних вимірів, *Київський університет імені Б. Грінченка, Молодий вчений* 10.2 (50.2), жовтень, Київ, С. 60-64.

ANNOTATION

Novoseletska I.E. Artistic and creative abilities development of the fifth year of life children by means of art. – Qualifying scientific work on the rights of the manuscript.

The dissertation for the degree of Doctor of Philosophy, branch of knowledge 01 Education / Pedagogy specialty 012 Preschool education. – Borys Grinchenko Kyiv University, Kyiv, 2021.

Creativity is a prerequisite for comprehensive human development, which makes life emotionally rich and vibrant. Children's creative activity awakens the imagination, teaches to dream, to create something new and unusual. Drawing, creating simple items, writing poems, stories or fairy tales, replaying a melody – all these activities develop thinking, aesthetic taste and imagination. The basis of children's creativity are the inclinations that develop their skills under the influence of certain conditions. Since each child is creative, an important place in the organization of its activities is occupied by pedagogical support, where the task of the teacher is timely identification of each child's talents. Nowadays, the issues of improving the education system are topical, the child-centeredness, continuity and continuity of which should contribute to the overall development of creative personality. Without the involvement of children in the cognition of art, it is difficult to carry out creative development of personality. At the same time, until 2021 in preschool education (until the emergence of a new standard of preschool education – BCPE) classical art was not considered as an active means of child development. Children's passive art works perception, the lack of development of emotionally valuable attitude to different types of art did not contribute to the development of children's creative potential and, accordingly, the development of their creative abilities in general.

The Object of the dissertation research is the artistic and creative development of preschool children. **The Subject** of the research is the method of development of artistic and creative abilities of 5th year of life children in primary specialized art educational institutions. **The Purpose** of the study is to elaborate and experimentally test methods for the 5th year of life children's development of artistic and creative abilities by means of art.

The scientific work reveals the essence and content of the basic concepts of research; the literature on the researched problem is analyzed; the development of artistic and creative abilities of children of the 5th year of life as a psychological and pedagogical problem of modernity is characterized; art is characterized as one of the process of development factors of artistic and creative abilities; the perception peculiarities of different kinds of art by 5th year of life children are described and substantiated; the influence of different types of art on the personality development in the preschool period of childhood and the awakening of artistic and creative abilities is characterized; the course and results of experimental work with 5th year of life children are demonstrated.

The issue of artistic competence acquiring from an early age as a condition for opening the horizons of creativity is relevant today. Paintings, performances, musical works, poems, choreographic shows – all works of art make a vivid impression on a child, which activates mental processes: sensation, perception, memory, imagination, thinking.

The scientific novelty and theoretical significance of the research results is that for the first time the influence of art on the 5th year of life children's general artistic and creative development is theoretically substantiated; the concept of «artistic and creative abilities» towards preschool children is specified; criteria and indicators for the artistic and creative abilities development of 5th year of life children in primary specialized art schools is developed; the peculiarities of children's music and fine arts perception of are determined and the specifics of its use in work with 5th year of life children are revealed; the technique of the integrated approach to artistic and creative development of preschool children is substantiated. The role of an adult in the process of involving children in the perception of world art works is substantiated; it is shown how the art perception of 5th year of life children affects the development of their emotional sphere, which contributes to the harmonization of relationship with others and improve the quality of education.

After analyzing the literature and characterizing two concepts: creative abilities and artistic abilities, their relationship is highlighted, and it is concluded that artistic and creative abilities means a set of man's certain psychophysical properties, which in their functional unity provide the ability to certain creative activity (art, literary, musical, etc.) by means of creating artistic images.

The structure, criteria and indicators of development of artistic and creative abilities of 5th year of life children are distinguished: emotional and valuable criterion – indicators of which are the brightness of emotional reaction to an art work, presence of associative series when viewing an art work; cognitive and communicative criterion – the presence of cognitive interests, possession of a knowledge system appropriate to the age capabilities of a child, the desire and ability to share information; adaptive and creative criterion – the presence of creative (non-standard) thinking, creative manifestations of acquired knowledge in various activities, the desire for self-expression in creative activities.

The research considers peculiarities of art works perception by 5th year of life children, on which the manifestation and development of their artistic and creative abilities depend. It is stated that the child's understanding of art is manifested in the emergence of a sense of pleasure, which it feels perceiving the beauty in the surrounding reality through the art works. The process of a child's perception of art works is individual, as is the result of its impact on a preschooler. Appealing to the opinion of researchers, the paper notes that complex art is accessible to children's perception and leads to cognitive activity activation. Based on the generalization of the theoretical research results, three features of children's art perception are identified: emotional perception of art works; ability to imitate the artistic activity of an adult; the dependence of the depth of understanding the beauty of art on pedagogical support. The dissertation emphasizes that the realities of modern society require the use of classical, complex art works in working with children for the development of creative personality.

The paper notes that an effective means of comprehensive balanced development of preschoolers is to involve them in artistic and creative activities: observing an art object, listening to art works, artistic and creative improvisation on a art works, drawing on a music work, creative games, etc. The direct communication of a child with art is an effective tool for the development of its artistic and creative abilities.

The selected criteria and their indicators has provided pedagogical diagnostics, which allowed to determine the state of development of artistic and creative abilities of children of the 5th year of life during the ascertainment experiment. The results of pedagogical diagnostics testified to the predominance of medium and low levels of

children's artistic and creative abilities development. Due to the lack of developed cognitive and communicative skills, preschoolers did not take an active part in discussing the content of art works, their knowledge was characterized by inconsistency and superficiality, and creative activity was imitative. The share of children who would demonstrate a bright emotional reaction to art works, a system of basic knowledge, the desire for independent artistic and creative activity was insignificant.

The analysis of theoretical sources and the results of the ascertaining stage of the research allowed forming a method of developing artistic and creative abilities of 5th year of life children, the application of which is possible both in primary specialized art schools and in ordinary preschool institutions. The formative stage of the research was conducted on the basis of the M.I. Chemberzhi Kyiv Children's Academy of Arts, the approbation of the method was carried out at PE «Crayina Ditinstva» in Kyiv, and at PEI «Ezumrud» in Kamyanka, Cherkasy region, and at the Children's Art School of the Department of Culture of the Melitopol City Council of Zaporizhia region.

The scientific work states that the experimental technique consists in the systematic use of art works in the educational process, in compliance with general didactic principles (connection with the surrounding reality, learning sequence, individual approach) and principles of artistic and creative development (artistic integration, aesthetic enrichment, development of the child's creative potential) and includes author's methods of development of artistic and creative abilities, which are developed in accordance with the age characteristics of the 5th year of life children. These are such techniques as: «mirum» appeal, role inclusion, polycinesthetic perception of information, emotional reflection of the object / subject, resonant stimulation. The developed techniques allowed: making available the perception of «high» art by children of the 5th year of life; enrich their emotional response to art works; forming the ability to adequately evaluate what is seen and heard; expand children's knowledge system and improve their cognitive and communicative skills; motivating the transition of the 5th year of life children from reproductive to independent artistic and creative activity.

In the educational process were used such art works as:

- Giuseppe Arcimboldo «Autumn» (1573), Jan Davidsz de Heem «Still Life with Fruit and Lobster» (1643), Jean-Jacques Bachelier «Angora Cat» (1761), Armand Guillaume «Haystacks» (1890-1895), Claude Monet's «Spring in the Giverny» (1899 - 1900), Franz Mark's «Blue Horse» (1911), Konstantin Gorbатов «Early Spring. City on the River» (1916), Paul Klee «Castle and the Sun» (1928), Ivan Marchuk «Landscapes with Sheaves» (1960), Marcia Baldwin «Snow Bunny» (2005), Nino Chakvetadze «With Grandma» (2014), works by Vera Kavura «Sea Sunset» (2019), «Storm. Waves» (2019), «Reflection» (2019), «Waves in Rays of Sunset» (2019).

- Yuki Murata's «Autumn Waltz», James Newton Howard's «Gnarlak Negotiations», Alexander Despla's «Children's Heroes», Alexander Borodin's «Nocturne», Peter Tchaikovsky's «Snowdrop», Igor Shamo's «Freckle», Aaron Copland's ballet «Appalachian Spring», Antonio Vivaldi «Seasons» (Autumn), Claude Debussy «The Snow is Dancing», «Moonlight», «Classic sound design for the film, vol. 34», Joe Hisaishi «Princess Mononoke», Mykola Lysenko «Sonata in F minor, part II», Karol Szymanowski «Mazurka No. 9 in C major, Op. 7, no. 5».

To consolidate children's impressions and in order to develop their artistic abilities, they were offered following activities: didactic and creative games («Creative Workshop», «Do you know?», «Chain of characteristics», «Let's create together», «Actor»); didactic exercises («Magician», «Artist», «I felt»); free drawing, drawing on a musical art work; listening to musical art works.

Therefore, the dissertation states that after the formative stage of research the indicators of artistic and creative abilities development increased. Groups of children whose indicators had high and average level of development of artistic and creative abilities began to prevail. Thus, the high level of artistic and creative abilities development is 33,4% of fine arts (as opposed to 14,8% of the ascertaining stage diagnostics) and 66,8% of musical arts (47,2%, respectively). The average level in relation to the statement stage remained stable. This is due to an increase in high-level indicators and to a significant decrease in low-level indicators (3,7% to 21,3% in fine arts and 3,7% to 22,3% in musical art). The results of the control test showed that: children in most cases are characterized by a bright emotional reaction to art works; they are actively and with

interest involved in the creative process; their knowledge is logically constructed and has a systemic character; children, in the vast majority, are able to implement their own ideas in any activity. This proves that the developed and implemented methodology for the artistic and creative abilities development really works and can be applied in practice of preschool education and primary specialized art schools.

Key words: art, creativity, abilities, artistic and creative abilities, creative activity, 5th year of life children, primary specialized art educational institutions.